

Instituut voor de nationale rekeningen

Prijsanalyse
Jaarverslag 2023
Instituut voor de nationale rekeningen
Deel II:
Inflatie en consumptieprijsniveaus voor gas en
elektriciteit
in België en in de buurlanden

Prijzenobservatorium

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Ondernemingsnr: 0314.595.348

○ 0800 120 33 (gratis nummer)

Verantwoordelijke uitgever:

Séverine Waterbley
Voorzitter van het Directiecomité
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Meer informatie:

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Peter Van Herreweghe
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Tel.: +32 2 277 83 96
E-mail: Peter.Vanherreweghe@economie.fgov.be

Internetversie

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
II. Inflatie en consumptieprijsniveaus voor gas en elektriciteit in België en in de buurlanden.....	4
Inleiding.....	4
II.1 Evolutie van de groothandelsprijzen.....	7
II.1.1 Groothandelsprijzen voor aardgas.....	7
II.1.2 Groothandelsprijzen voor elektriciteit.....	8
II.2 Evolutie van de consumptieprijzen voor gas en elektriciteit	9
II.2.1 Consumptieprijs voor aardgas	9
II.2.2 Consumptieprijs voor elektriciteit	11
II.3 Conclusie	14

II. Inflatie en consumptieprijsniveaus voor gas en elektriciteit in België en in de buurlanden

Inleiding

Na een uitzonderlijke piek in 2022 als gevolg van het Russisch-Oekraïense conflict en de sancties die daarop volgden, daalden de energieprijzen in Europa gemiddeld sterk in 2023 door een combinatie van factoren. Op basis van het geharmoniseerde indexcijfer van de consumptieprijzen (GICP) bedroeg de jaar-op-jaar daling van de prijzen voor energieproducten in België gemiddeld 28,4 % in 2023 (vergeleken met een stijging van 57,9 % in 2022). In Nederland bedroeg de daling van de energieprijzen op jaarbasis 23,7 %. Daarentegen zijn de prijzen in Duitsland en in Frankrijk¹ gematigd gestegen, met een gemiddelde energie-inflatie van respectievelijk 5,1 % en 5,7 % in 2023.

Belangrijk om te weten is dat de energie-inflatieniveaus van de geanalyseerde landen beïnvloed worden door een verschillende weging voor de verschillende energieproducten (als gevolg van verschillende energieverbruikspatronen). Bovendien kan de weging van jaar tot jaar veranderen, afhankelijk van veranderingen in het verbruik en het energiebeleid van elk land. Zo was in 2023 het gewicht van aardgas in de energie-index veel hoger in België en Nederland (respectievelijk 31,3 % en 34,7 %, tegenover 14,1 % in Duitsland en 18,8 % in Frankrijk). De gasprijs daalde sterk in België en Nederland in 2023, terwijl deze in Frankrijk en Duitsland bleef stijgen als gevolg van het gevoerde nationaal beleid. Deze brandstof had dus een sterk neerwaartse invloed op de energie-index in België en Nederland. In 2022 bedroeg het gewicht van aardgas in de energie-index 32,6 % voor Nederland, 24,4 % voor Duitsland, 22,3 % voor België en 18,1 % voor Frankrijk.

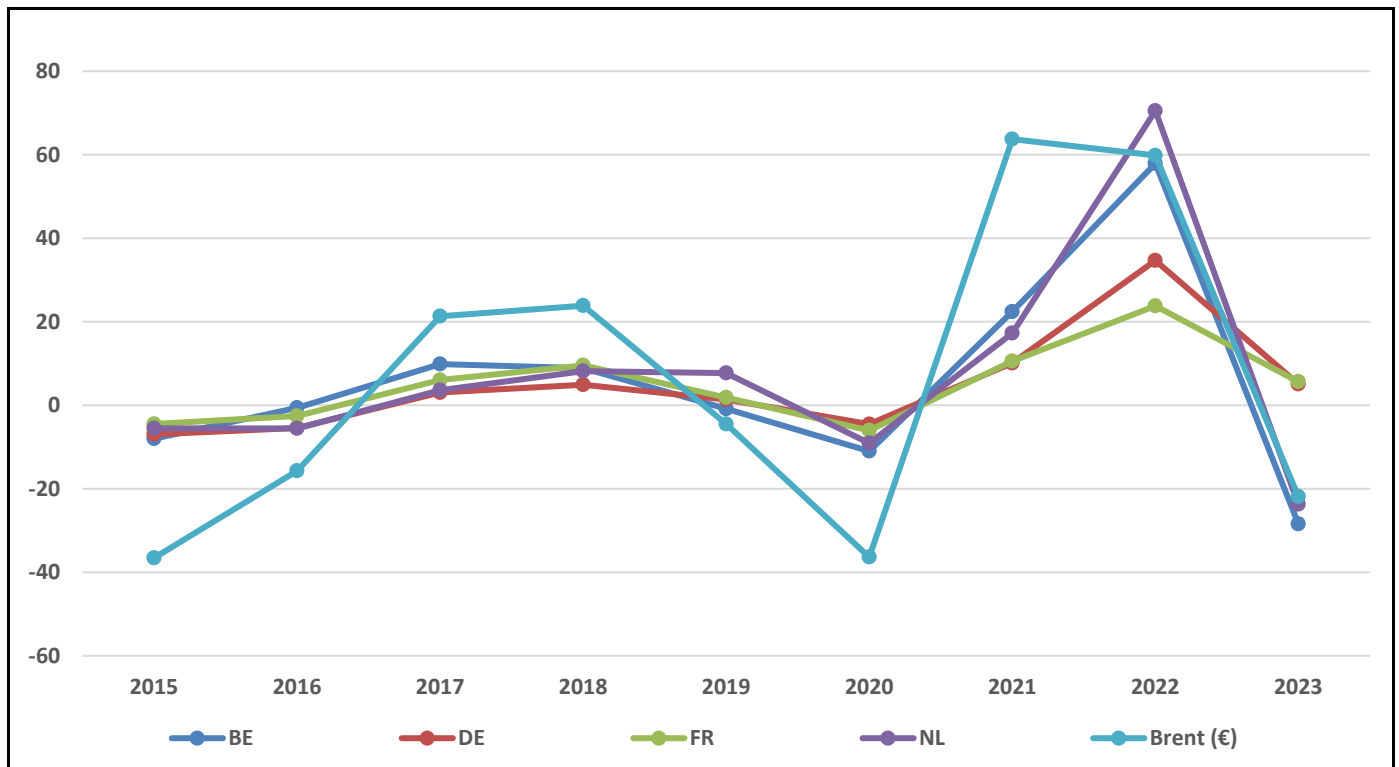
Ook moet men weten dat er in juni 2023 in Nederland een verandering in de methodologie heeft plaatsgevonden met betrekking tot de berekening van de prijsindexcijfers voor gas en elektriciteit. De vorige methodologie was gebaseerd op de gas- en elektriciteitscontracten die in de desbetreffende maand konden worden afgesloten. Deze methodologie komt overeen met degene die momenteel in België wordt toegepast en door Eurostat is gevalideerd. Sinds juni 2023 houdt de nieuwe methodologie voortaan rekening met alle contracten die momenteel van kracht zijn op de energiemarkten, namelijk de nieuw afgesloten contracten evenals de nog lopende oude contracten.

---

¹ De recente ontwikkeling van de elektriciteits- en gasprijzen in Frankrijk hangt samen met het feit dat de gereguleerde tarieven (op jaarbasis) bevroren zijn als gevolg van de toepassing van het energietariefschild. Hierdoor is de stijging van de groothandelsprijzen voor gas en elektriciteit in 2022 slechts gedeeltelijk doorgerekend aan de huishoudens. In 2023 is de daling van de groothandelsprijzen voor gas en elektriciteit daarentegen nog niet doorgerekend aan de huishoudens. Zie de volgende hoofdstukken voor meer details.

Grafiek 1. Evolutie van de inflatie voor energieproducten in België en in de voornaamste buurlanden

(Jaar-op-jaar veranderingspercentage)

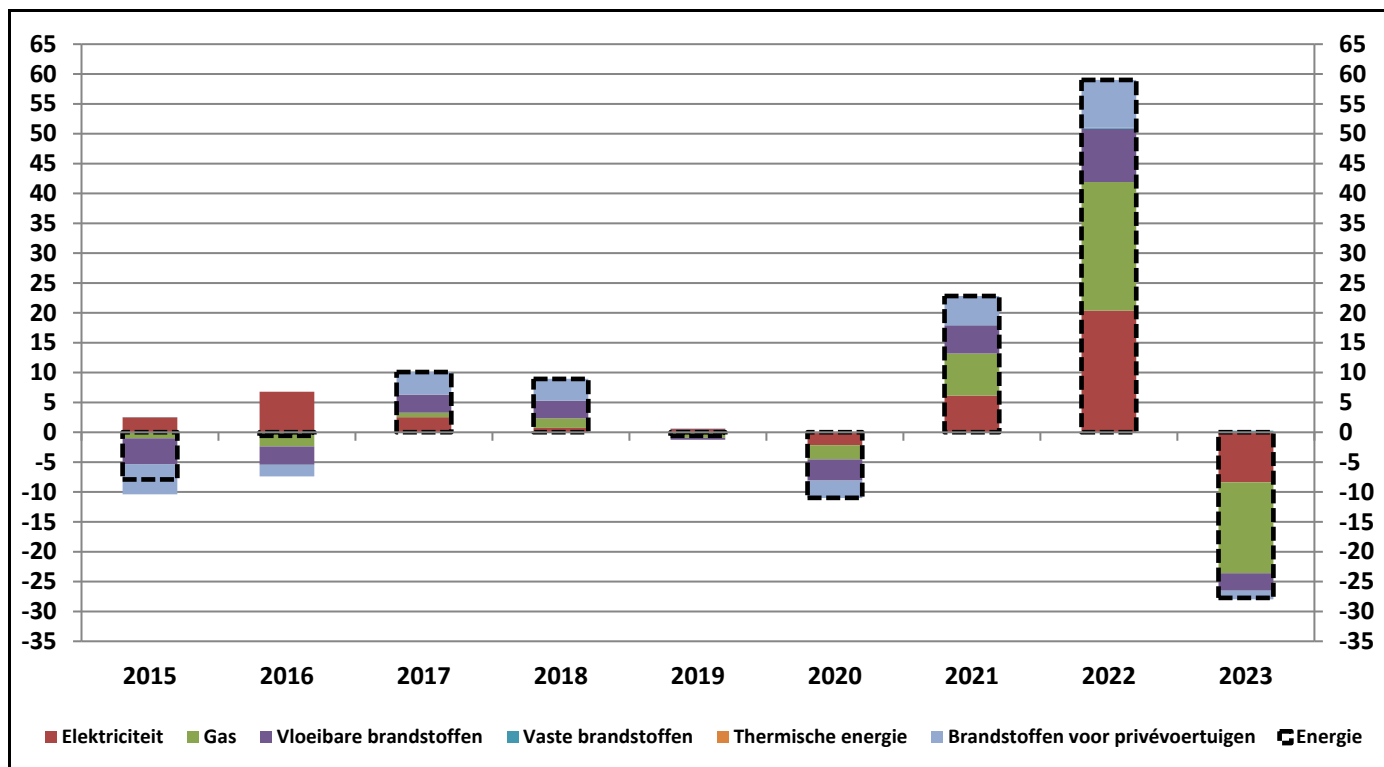
Bronnen: Insee², EC, FOD Economie, Statbel.

In België werd deze neerwaartse evolutie van de energieprijzen vooral gedreven door de duizelingwekkende daling van de gasprijzen en, in mindere mate, van de elektriciteitsprijzen en de prijzen van vloeibare brandstoffen en motorbrandstoffen, zoals blijkt uit grafiek 2 hieronder.

² Het verloop van de aardoliekoers is gebaseerd op de gegevens die gepubliceerd worden door Insee, « [International prices of imported raw materials - Brent crude oil \(London\) - Prices in euros per barrel](#) ».

Grafiek 2. Bijdrage van elk energieproduct aan de totale energie-inflatie in België

(In procentpunt, jaargemiddelden)

Bronnen: CE, FOD Economie, Statbel.

De belangrijkste reden voor de daling van de prijzen van motorbrandstoffen en vloeibare brandstoffen is de sterke jaar-op-jaar daling van de gemiddelde olieprijs in euro (-19,7 % in 2023, tegenover +59,8 % in 2022), met name als gevolg van de aanhoudende onzekerheid over de wereldeconomie door een potentieel bankrisico, de monetaire verstrakking die wordt waargenomen in veel landen om de inflatie te bestrijden en de onzekerheid over het herstel van de Chinese economie. Daarnaast heeft de appreciatie van de euro ten opzichte van de dollar de prijsdaling van een vat Brent in de eurozone versterkt. In vergelijking met de buurlanden was de prijsdaling van vloeibare brandstoffen in 2023 meer uitgesproken in België (-21,9 %, tegenover -13,2 % voor Frankrijk en -6,6 % voor Duitsland). Voor motorbrandstoffen bedroeg de prijsdaling -5,4 % in België, een vergelijkbaar niveau als in Duitsland (-5,3 %). In Nederland daarentegen daalden de brandstofprijzen met 7,9 %, mede door de lagere accijnzen op benzine en diesel. In Frankrijk daarentegen bleven de prijzen stabiel (+0,4 %).

De gas- en elektriciteitsprijzen zijn verschillend geëvolueerd in België en in elk van zijn buurlanden, als gevolg van verschillende verklarende factoren. Dat heeft zeer uiteenlopende inflatiecijfers tot gevolg. De hierna volgende analyse wil een licht werpen op de belangrijkste factoren achter deze inflatieverschillen. De evolutie van de groothandelsprijzen voor gas en elektriciteit zal eerst worden geanalyseerd. Daarna worden de evolutie en het niveau van de consumptieprijzen tussen België en de buurlanden vergeleken voor deze twee producten. Deze vergelijking zal vervolledigd worden met de belangrijkste factoren die de verschillende evoluties voor de consumptieprijzen van deze twee producten in de betrokken landen verklaren.

Ter herinnering: naast de energiecomponent omvat de elektriciteits- en aardgasfactuur nog andere componenten, namelijk netkosten (distributie en transport), alsook diverse taksen en heffingen. In België bedroeg het gewicht van de energiecomponent in 2023 ongeveer 50 % voor de elektriciteitsfactuur en ongeveer 70 % voor de aardgasfactuur.³ De prijschommelingen die de voorbije maanden op de groothandelsmarkt werden vastgesteld, hebben enkel betrekking op de energiecomponent.

³ Bron: CREG.

II.1 Evolutie van de groothandelsprijzen

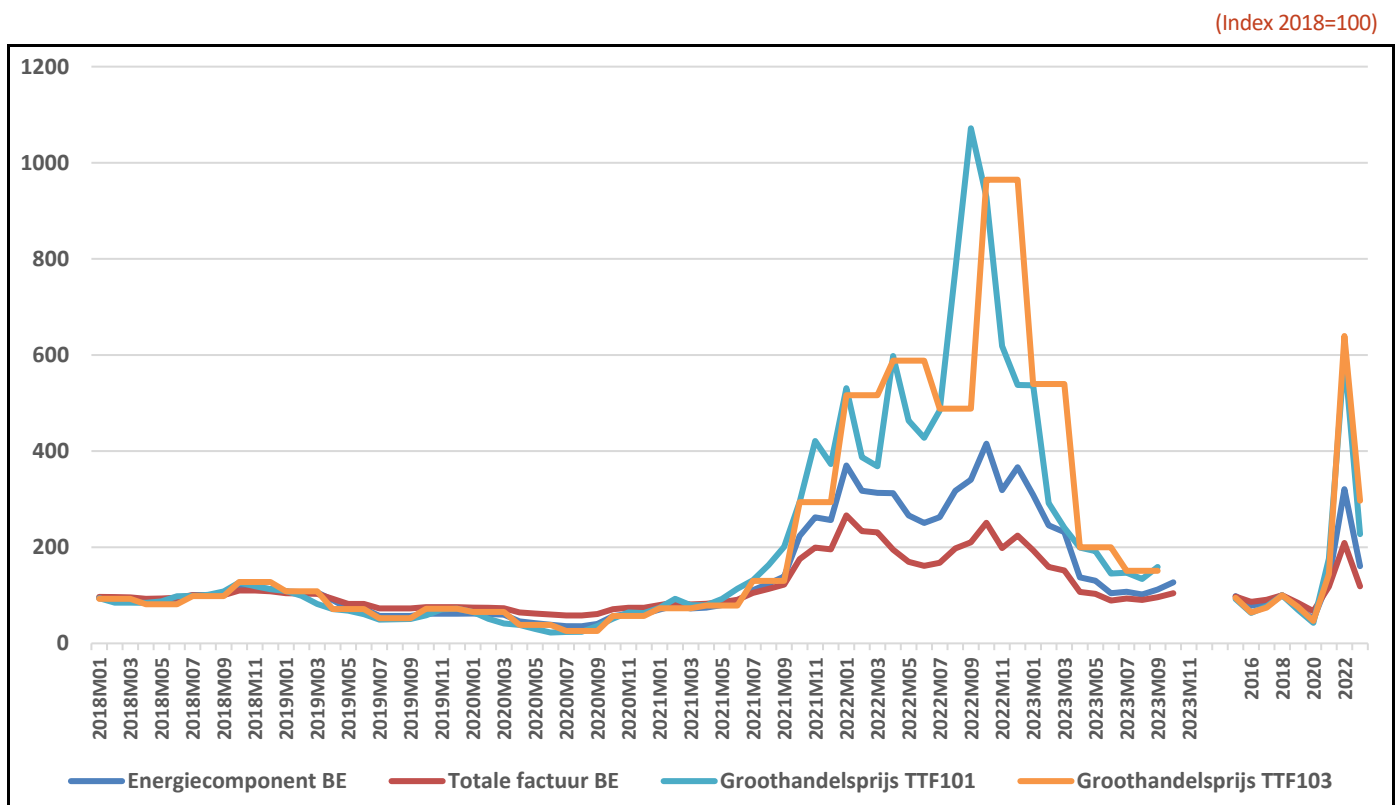
II.1.1 Groothandelsprijzen voor aardgas

De Belgische consumptieprijzen voor gas zijn gebaseerd op tariefformules waarin parameters van de gasbeurzen van verschillende landen⁴ zijn opgenomen, die de groothandelsprijzen vormen. De meest gebruikte parameter in België is de TTF.

Na een uitzonderlijke stijging in 2022 daalden de groothandelsprijzen voor gas weer in 2023, als gevolg van onder andere een lagere vraag door milde weersomstandigheden, inspanningen op het vlak van energiebesparing en de vertraging van de Chinese economie. Dit heeft tot gevolg dat de vraag naar vloeibaar aardgas, waar de Europese landen meer gebruik van hebben gemaakt sinds de scherpe daling van de Russische gasleveringen, afneemt.

Er moet ook worden opgemerkt dat tussen 2016 en 2018, de periode vóór de coronacrisis, de groothandelsprijzen voor gas (op basis van de TTF101-index) gemiddeld 17,6 euro per MWh bedroegen. In 2022 was dit gestegen tot 131,8 euro per MWh (ofwel een stijging van bijna 650 %), om vervolgens te dalen tot een gemiddelde van iets minder dan 50 euro per MWh in 2023 (ofwel een daling van 62 %). In december 2023 bedroegen de groothandelsprijzen voor gas 45,9 euro per MWh, dus nog steeds hoger dan vóór de coronacrisis.

Grafiek 3. Maandelijkse evolutie van de kost van de energiecomponent van de totale gasfactuur in België en de prijs voor gas op de groothandelsmarkt

Bron: CREG.

Opmerking: De TTF-parameter werd gekozen om de evolutie van de gasprijs op de groothandelsmarkt te illustreren. In België worden veel gascontracten met variabele prijzen via deze parameter geïndexeerd. Dit komt overeen met het rekenkundig gemiddelde van de slotnoteringen van aardgas op de betrokken markt in de maand die voorafgaat aan de maand (TTF101)/kwartaal (TTF103) van de levering.

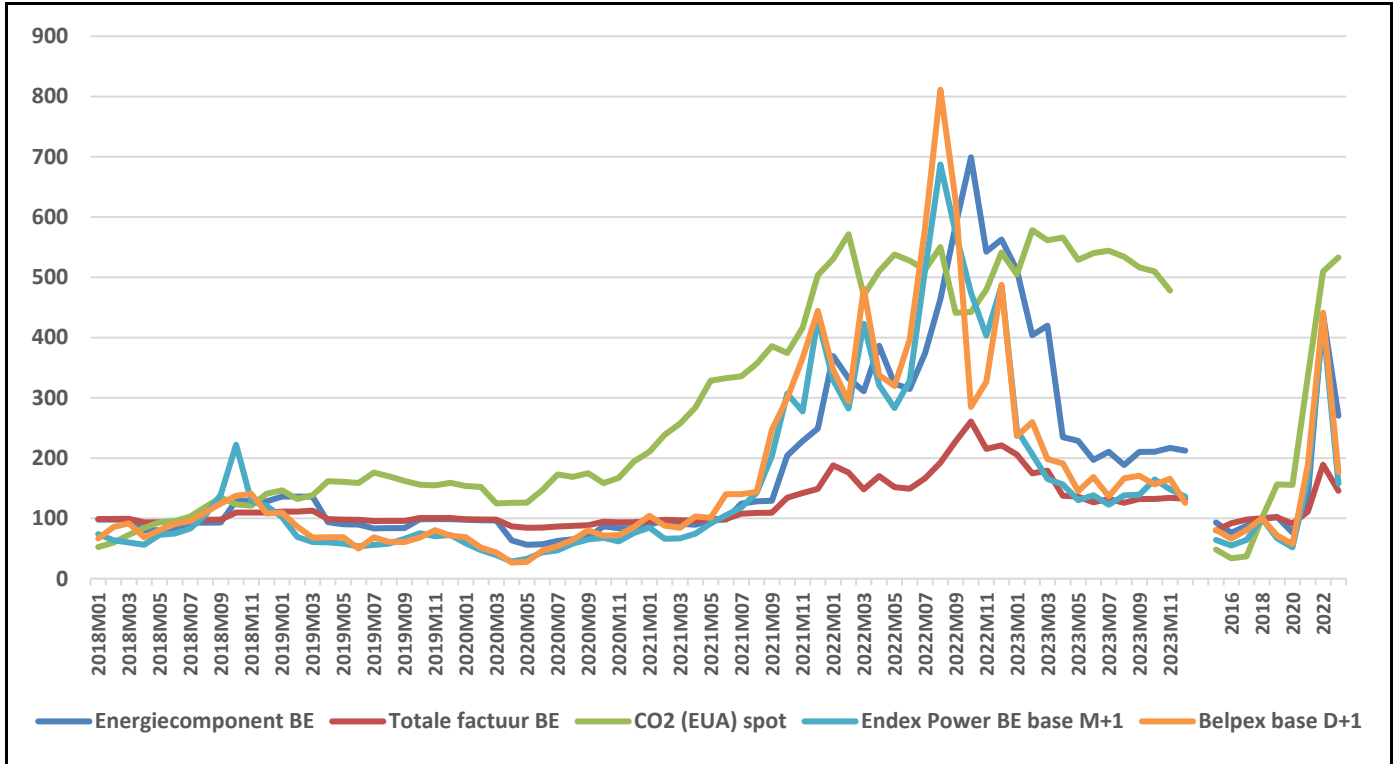
⁴ De Belgische prijzen staan bekend als ZTP, de Nederlandse als TTF, de Duitse als THE en de Franse als PEG. In België wordt rekening gehouden met de TTF- en de ZTP-prijzen voor de evolutie van energiecontracten die aan consumenten worden aangeboden.

II.1.2 Groothandelsprijzen voor elektriciteit

Net als bij gas zijn de consumptieprijsen voor elektriciteit gebaseerd op tariefformules waarin parameters van elektriciteitsbeurzen zijn opgenomen, die de groothandelsprijzen vormen.

Grafiek 4. Maandelijkse evolutie van de kost van de energiecomponent van de totale elektriciteitsfactuur in België, de CO₂-prijs en de groothandelsprijs voor elektriciteit

(Index 2018=100)

Bron: CREG.

Opmerking: De meeste elektriciteitscontracten met variabele prijzen worden elk kwartaal geïndexeerd met behulp van de Endex- en Belpex-parameters. De parameter Endex basis M+1 komt bijvoorbeeld overeen met het gemiddelde van de dagprijzen voor elektriciteitslevering in de volgende maand (dagprijzen waargenomen op de futuremarkt). De Belpex-parameter komt overeen met het gewogen gemiddelde van Day Ahead-prijzen, namelijk voor een levering van elektriciteit de volgende dag (dagprijzen waargenomen op de kortetermijnmarkt).

De evolutie van de groothandelsprijzen voor elektriciteit wordt voornamelijk verklaard door het prijsvormingsmechanisme op de Europese groothandelsmarkten. De groothandelsprijs voor elektriciteit in Europa wordt immers bepaald op basis van de marginale kostprijs, die overeenkomt met de productiekost van de laatst geproduceerde kWh om de markt in evenwicht te brengen. In Europa gaat het vooral om gas- of steenkoolcentrales. De kosten van de productie van elektriciteit via dit type centrales worden echter sterk beïnvloed door de prijs van de brandstof (gas of steenkool) en de kosten van CO₂-uitstoot.⁵ Toen de gasprijs in 2023 daalde, had dit een neerwaarts effect op de groothandelsprijzen voor elektriciteit.

Merk ook op dat tussen 2016 en 2018, de periode vóór de coronacrisis, de groothandelsprijzen voor elektriciteit (op basis van de Belpex-index) gemiddeld 45,4 euro per MWh bedroegen. In 2022 was dit cijfer gestegen tot 243,8 euro per MWh (ofwel een stijging van bijna 440 %), om vervolgens te dalen tot een gemiddelde van 97,6 euro per MWh in 2023 (ofwel een daling van 60 %). In december 2023 bedroegen de groothandelsprijzen voor elektriciteit 69,4 euro per MWh, wat nog steeds een hoger peil is dan vóór de coronacrisis.

⁵ De producenten van elektriciteit uit dergelijke centrales (gas of steenkool) moeten CO₂-emissierechten kopen.

Voor meer informatie, zie de studie: “De impact van het Europese CO₂-emissiehandelssysteem op de Belgische elektriciteitsprijzen”, INR: <https://economie.fgov.be/nl/publicaties/de-impact-van-het-europese-co2>

II.2 Evolutie van de consumptieprijzen voor gas en elektriciteit

Zoals hierboven uitgelegd, zijn de consumptieprijzen voor gas en elektriciteit voor huishoudens gekoppeld aan de noteringen op de groothandelsmarkten, en dit via de indexeringsparameters die door de leveranciers worden gebruikt voor hun contracten⁶.

II.2.1 Consumptieprijs voor aardgas

Als gevolg van de prijsdaling op de groothandelsmarkt, is de consumptieprijs van aardgas⁷ in België begin 2023 sterk gedaald (-26,1 % in het eerste kwartaal), en deze daling is in de loop van het jaar zelfs nog toegenomen tot -66,8 % in het vierde kwartaal. In Nederland daalden de prijzen ook aanzienlijk, met gemiddeld 44,4 %. In Duitsland en Frankrijk daarentegen, zijn de prijzen blijven stijgen, met respectievelijk 24,7 % en 13,7 %, hoewel deze prijsstijging minder groot is dan in 2022.

De aanzienlijke daling van de jaarlijkse factuur van Belgische en Nederlandse huishoudens in 2023 is voornamelijk te danken aan de sterke doorrekening van de groothandelsprijzen voor energie naar de consumptieprijzen (via de energiecomponent).

De stijging of daling van de groothandelsprijzen wordt namelijk sneller doorgerekend op de Belgische gasfactuur, door het grotere aandeel aan variabele prijscontracten (met maandelijkse of driemaandelijks tussentijdse prijsaanpassingen). In Nederland zijn variabele prijscontracten, door de energiecrisis, ook in de meerderheid gekomen, terwijl dit vroeger niet het geval was. In Frankrijk en Duitsland daarentegen, worden vooral vaste prijscontracten of gereguleerde prijscontracten aangeboden, als gevolg van een andere marktorganisatie. Dit heeft geleid tot een zekere vertraging van de impact van de stijging van de groothandelsprijzen in 2022 en een zeker inhaaleffect in 2023 (zelfs als de groothandelsprijzen in de tussentijd dalen). De evolutie van de prijzen in Duitsland is het resultaat van een minder geliberaliseerde energiemarkt.⁸ In Frankrijk daarentegen is het de toepassing van gereguleerde prijzen (onderschreven door 80 % van de gezinnen), waarvan het bedrag twee keer per jaar wordt herzien, alsook de toepassing van een tariefschild die de evolutie van de gasprijzen (en ook van de elektriciteitsprijzen, zie hieronder) verklaren. Door het lage niveau van de taksen en van de netwerktarieven, maakt de zuivere energiecomponent in België bovendien over het algemeen een groter deel uit van de totale gasfactuur van consumenten dan in onze buurlanden. Deze prijzen reageren dus sterker op wijzigingen in de energieprijzen.

We mogen daarnaast niet vergeten dat de verschillende regeringen ook in 2023 maatregelen zijn blijven nemen om de stijging van de energieprijzen tegen te gaan. In België is de belangrijkste maatregel, met invloed op de gasprijzen, de permanente verlaging van de btw naar 6 % vanaf 1 april 2023 (maar met de invoering van een flexibel accijnssysteem in ruil daarvoor). In Duitsland zijn de gasprijzen (energiecomponent) in 2023 geplafonneerd (tot 0,12 euro per kWh op 80 % van het historische verbruik) en is de btw ook verlaagd (van 19 % naar 7 % van 1 oktober 2022 tot 31 maart 2024). In Nederland zijn de gasprijzen (energiecomponent) ook tijdelijk geplafonneerd in 2023 (prijsplafond van maximaal 1,45 euro per m³ voor gas, tot een maximum van 1.200 m³) om prijsstijgingen voor deze producten te beperken. In Frankrijk

---

⁶ Elk variabel contract dat door leveranciers wordt aangeboden, is gebaseerd op een beursnotering en een specifieke indexeringsfrequentie (maandelijks of driemaandelijks). Vaste contracten zijn ook gebaseerd op beursnoteringen.

⁷ Verwijzend naar de totale gasfactuur van de gezinnen.

⁸ Huishoudens in Duitsland die zelf geen contract hebben afgesloten met een energieleverancier, vallen automatisch onder de "Grundversorgung". In Duitsland had ongeveer 65 % van de huishoudens in 2022 een gascontract met een "Grundversorger", een energieleverancier die in een bepaald netgebied (vastgelegd door het "Bundesagentur") de meeste huishoudens van energie voorziet. Binnen de "Grundversorgung" had ongeveer 18 % van de huishoudens een (standaard)contract tegen standaardtarieven terwijl 47 % een genegotieerd contract had (met onderhandelde tarieven). Ongeveer 35 % van de huishoudens had een contract bij een andere leverancier dan de "Grundversorger" tegen genegotieerde tarieven. Energieaankopen van een "Grundversorger" gebeuren meestal op de termijnmarkt, terwijl andere energieleveranciers meestal "spot" aankopen. Prijsdalingen of -stijgingen van energie op de groothandelsmarkt worden bijgevolg binnen de "Grundversorgung" minder snel doorgerekend dan in contracten bij andere energieleveranciers.

heeft de regering de toepassing van het tariefschild verlengd. Meer in het bijzonder worden de gereguleerde verkooptarieven voor gas (en voor elektriciteit)⁹ vastgesteld op hun bevroren niveau, taksen inbegrepen, zoals van kracht sinds 1 februari 2022 voor elektriciteit en sinds 1 november 2021 voor gas, verhoogd met 15 %. Bijgevolg is de verhoging van de gereguleerde verkooptarieven (TRV) van 1 januari 2023 tot 30 juni 2023 (voor gas) beperkt tot 15 %, taksen inbegrepen. Aangezien de gereguleerde verkooptarieven per 30 juni 2023 verlopen zijn voor particulieren¹⁰, werden deze lasten uitgenodigd om een nieuw leveringscontract voor gas af te sluiten op basis van de verschillende commerciële voorstellen aangeboden op de markt.¹¹

We wijzen er nog op dat het einde van bepaalde maatregelen die de Belgische regering tijdens de crisis heeft genomen om de energiekosten te verlagen, een tijdelijk opwaarts effect op de inflatie zal hebben van december 2023 tot februari 2024. Meer bepaald werd in het kader van het basispakket, dat voorzorg in een verlaging van de gasfactuur met 135 euro per maand tussen november 2022 en maart 2023, elke maandelijkse overdracht gespreid over 12 maanden in de inflatie-index. Bijgevolg zal het verdwijnen van het basispakket uit de prijsindex leiden tot een geleidelijke stijging van de energie-index van december 2023 tot maart 2024.

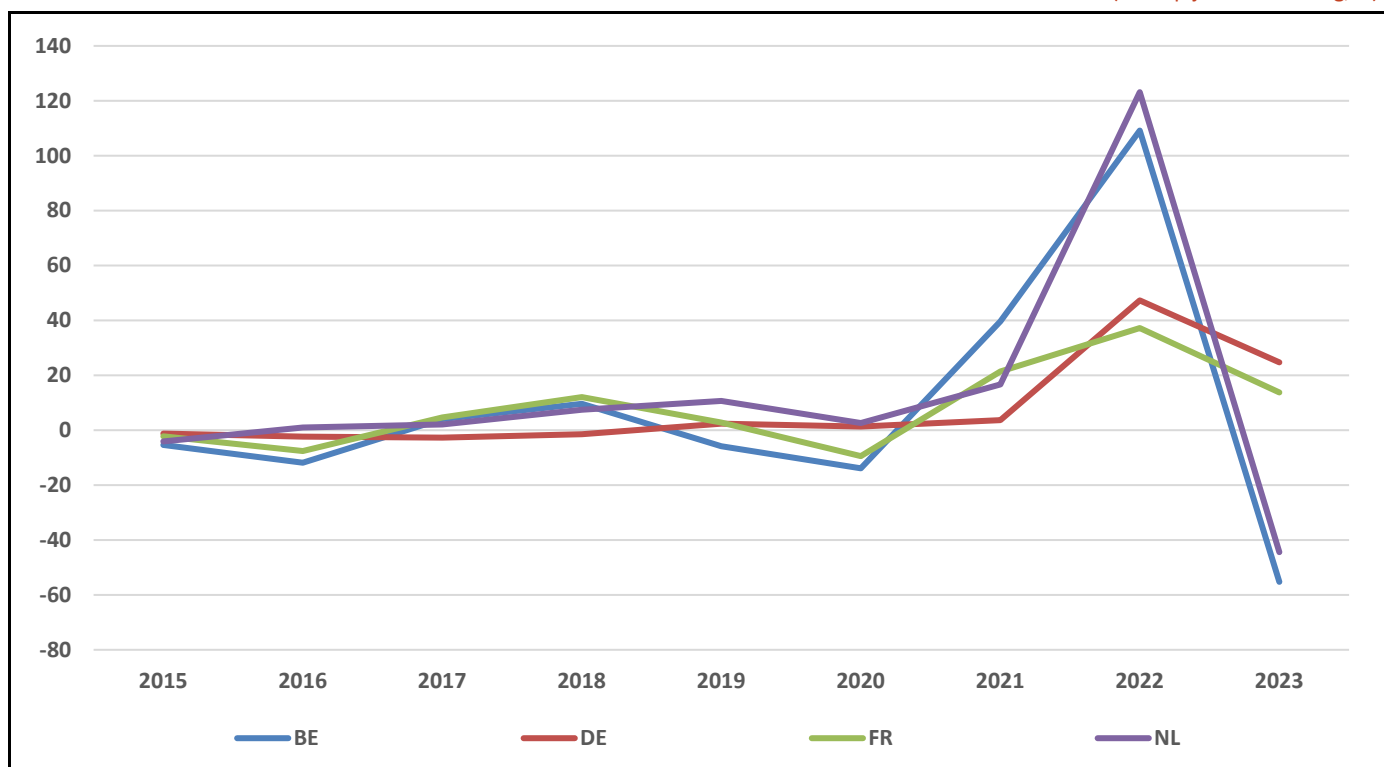
⁹ Het gereguleerde verkooptarief (TRV) wordt alleen verkocht door de “historische” leveranciers: ENGIE en de lokale distributiebeprijven (ELD).

¹⁰ Deze definitieve verdwijning van het gereguleerde verkooptarief voor gas is in overeenstemming met de Energie-Klimaatwet van 8 november 2019, die voorziet in het einde van de commercialisering van het TRVG vanaf november 2019 en de definitieve verdwijning ervan op 30 juni 2023. Deze wet is het resultaat van een beslissing van de Raad van State die, naar aanleiding van een klacht van ANODE (een vereniging van alternatieve leveranciers), oordeelde dat het TRV voor gas in strijd was met het Europese Gemeenschapsrecht.

¹¹ Particulieren die nog een contract met een gereguleerde tarief hadden, werden automatisch overgeheveld naar een “overstapovereenkomst”, aangeboden door ENGIE en de ELD’s per 1 juli 2023. Deze “overstapovereenkomst” kan op elk moment kosteloos worden stopgezet. De prijs van de overeenkomst zal elke maand veranderen in functie van de leveringskosten van de leverancier, op basis van een berekeningsformule gevalideerd door de Commissie voor energieregulering.

Grafiek 5. Evolutie van de consumptieprijs voor gas in België en in de voornaamste buurlanden

(Jaar-op-jaar verandering, %)

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Naast een vergelijking van de prijsveranderingen over een periode van één jaar, werd ook het niveau van de gasprijzen in België en in de buurlanden geanalyseerd op basis van cijfers gepubliceerd door de CREG¹². Zo blijkt dat in 2023 de totale gasfactuur¹³ minder duur uitviel in België dan bij onze burens. De Belgische consument betaalde dat jaar gemiddeld 16,1 % minder dan de Franse consument, 23,0 % minder dan de Duitse consument en zelfs 77,4 % minder dan de Nederlandse consument.

Deze lagere kost van de totale gasfactuur in België in vergelijking met de buurlanden, is vooral te danken aan de lagere netwerkkosten in België (alleen in vergelijking met Duitsland) en vooral aan het lagere niveau van de verschillende heffingen in ons land, versterkt door de definitieve verlaging van de btw op gas van 21 % naar 6 % vanaf 1 april 2023.

Tabel 1. Kostenverschil tussen de gemiddelde jaarfacturen voor aardgas voor een residentiële klant in België en in de buurlanden

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
DE	-10,1%	-17,0%	-5,6%	4,7%	-17,7%	-46,5%	-1,1%	-47,9%	-23,0%
FR	-7,8%	-10,2%	-10,9%	-13,9%	-37,7%	-50,9%	-11,7%	31,3%	-16,1%
NL	-21,2%	-38,1%	-33,8%	-30,6%	-72,5%	-122,7%	-62,7%	-91,0%	-77,4%

Bron: CREG.

Opmerking 1: De totale factuur omvat de energiecomponent, de distributie- en transportkosten, de diverse taken en toeslagen, en de btw.

Opmerking 2: Een negatief percentage betekent dat de prijzen in België lager zijn dan in het betreffende land.

II.2.2 Consumptieprijs voor elektriciteit

Net zoals voor gas, daalden de consumptieprijs voor elektriciteit begin 2023 (-5,4 % in het eerste kwartaal). Deze daling werd flink versterkt doorheen het jaar en bereikte -43,2 % in het vierde kwartaal. De gemiddelde daling over het hele

¹² [CREG, Maandelijkske boordtabel elektriciteit en aardgas](#). Ter herinnering: de vergelijking is hier uitsluitend gemaakt op basis van de commerciële tarieven die door de leveranciers worden aangeboden. Voor België wordt bijvoorbeeld door de CREG geen rekening gehouden met de sociale tarieven, hoewel die wel worden meegenomen in de berekening van het GICP.

¹³ Zijnde het totaal van alle componenten, inclusief netwerktarieven, btw en diverse taken.

jaar bedroeg -28,7 % in België. In Nederland bedroeg de prijsdaling op jaarbasis zelfs -32,7 %. In Duitsland en Frankrijk daarentegen bleven de elektriciteitsprijzen stijgen, met respectievelijk 12,1 % en 12,9 %.

Opnieuw is de aanzienlijke daling van de jaarlijkse factuur van Belgische en Nederlandse huishoudens in 2023 bijna volledig te danken aan de scherpe daling van de groothandelsprijzen voor energie en de weerslag daarvan op de consumentenprijzen (via de energiecomponent).

Net als bij gas wordt de stijging of daling van de groothandelsprijzen sneller doorgerekend in de Belgische elektriciteitsfactuur door het grotere aandeel van contracten tegen variabele prijzen. In Nederland zijn de contracten tegen variabele prijzen ook in de meerderheid sinds de energiecrisis, waardoor de groothandelsprijzen ook sneller worden doorgerekend in de Nederlandse gasfactuur. Bovendien reduceren de fiscale verminderingen (kaderend binnen de “Belastingvermindering per elektriciteitsaansluiting”) het vaste deel van de factuur tot nul. De hele elektriciteitsfactuur is dus onderhevig aan prijsvolatiliteit.

De stijging van de jaarfactuur voor elektriciteit in Duitsland en Frankrijk wordt, net als voor gas, voornamelijk verklaard door verschillen in de manier waarop de markt werkt en door meer regulering (zie hierboven). Deze verschillen in marktwerking in Duitsland en Frankrijk verklaren een zekere vertraging bij het doorrekenen van de stijging van de groothandelsprijzen in 2022 en een zeker inhaaleffect in 2023 (zelfs als de groothandelsprijzen in de tussentijd dalen).

We mogen ook niet vergeten dat de verschillende regeringen in 2023 maatregelen hebben genomen om de stijging van de energieprijzen tegen te gaan. In België is de belangrijkste maatregel, met betrekking tot de elektriciteitsprijzen, de definitieve verlaging van de btw naar 6 % vanaf 1 april 2023 (maar met de invoering van een flexibel accijnssysteem in ruil daarvoor). In Duitsland zijn de elektriciteitsprijzen (energiecomponent) geplafonneerd in 2023 (tot 0,40 euro per kWh op 80 % van het historische verbruik). In Nederland zijn de elektriciteitsprijzen (energiecomponent) ook tijdelijk geplafonneerd in 2023 (plafondprijs van 40 cent per kWh, tot een maximum van 2.900 kWh) om de prijsstijging voor deze producten te beperken. In Frankrijk heeft de regering de toepassing van het tariefschild verlengd, met prijsstijgingen beperkt tot 25 % in 2023 (+15 % in februari 2023, +10 % in augustus 2023).¹⁴

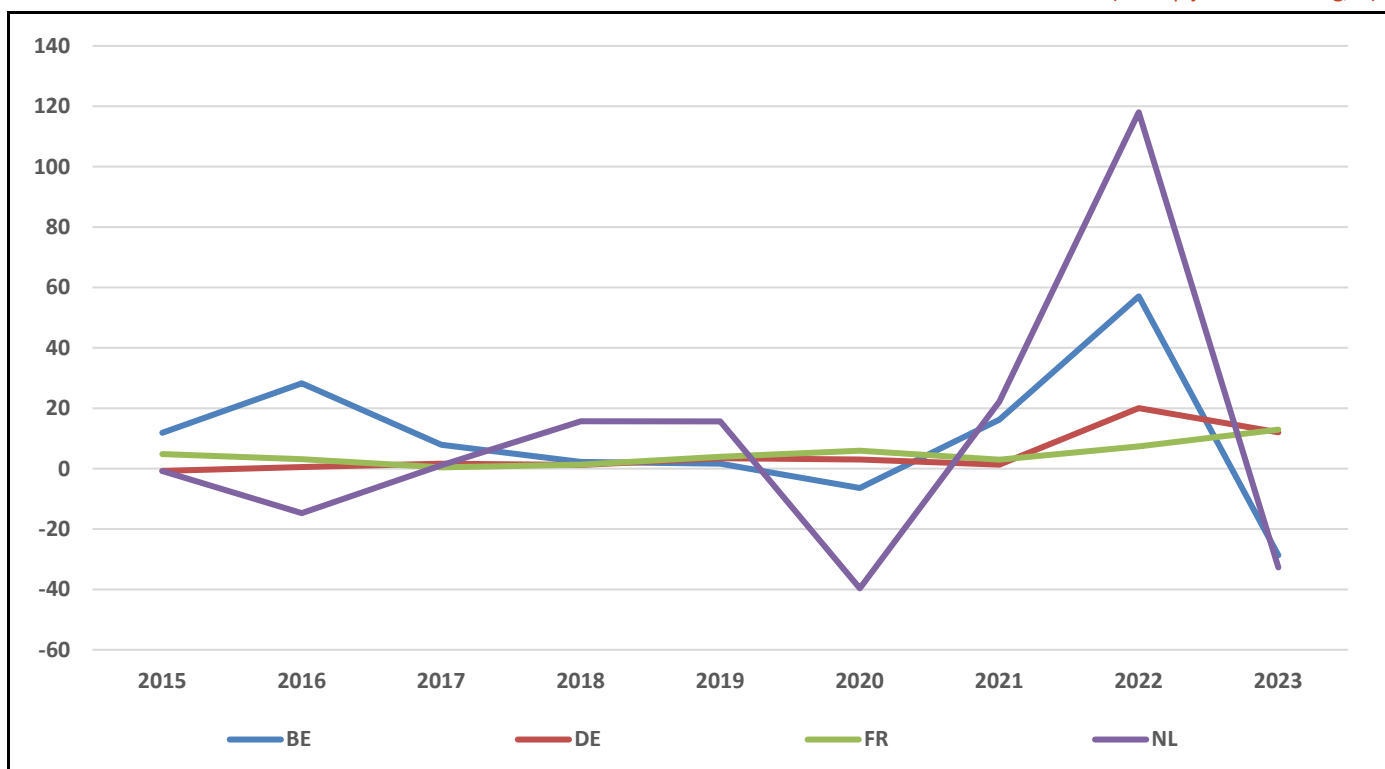
We wijzen erop dat het stopzetten van bepaalde maatregelen die de Belgische regering tijdens de crisis heeft genomen om de energiefactuur te verlichten, een tijdelijk opwaarts effect op de inflatie zal hebben van december 2023 tot maart 2024. Meer bepaald werd in het kader van het basispakket, dat voorzorg in een verlaging van de elektriciteitsfactuur met 61 euro per maand tussen november 2022 en maart 2023, elke maandelijkse transfer gespreid over 12 maanden in de inflatie-index. Bijgevolg zal het verdwijnen van het basispakket elektriciteit uit de prijsindex, net als bij de gasfactuur, leiden tot een geleidelijke stijging van de energie-index van december 2023 tot maart 2024.

---

¹⁴ Het tariefschild voor de gereguleerde elektriciteitsprijzen verdwijnt geleidelijk tegen 2025.

Grafiek 6. Evolutie van de consumptieprijzen voor elektriciteit in België en in de voornaamste buurlanden

(Jaar-op-jaar verandering, %)

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Wat betreft de prijsniveaus voor elektriciteit in België en in de buurlanden, lijkt het, dat op basis van de gegevens die gepubliceerd werden door de CREG¹⁵, dat de totale elektriciteitsfactuur in 2023 nog duurder uitviel voor de Duitse consumenten (Belgische consumenten betaalden 3,6 % minder). Daarentegen profiteerden de Nederlandse en Franse consumenten elk jaar (met uitzondering van 2022 voor Nederland) van een lagere elektriciteitsfactuur dan in ons land (de Belgische consument betaalde respectievelijk 6,2 % en 34,7 % meer).

¹⁵ [CREG, Maandelijkse bordtabel elektriciteit en gas](#). Ter herinnering: de vergelijking is hier uitsluitend gemaakt op basis van de commerciële tarieven die door de leveranciers worden aangeboden. Voor België wordt hier bijvoorbeeld geen rekening gehouden met de sociale tarieven, hoewel die wel worden meegenomen in de berekening van het GICP.

Tabel 2. Kostenverschil tussen de gemiddelde jaarfacturen voor elektriciteit voor een residentiële klant in België en in de buurlanden

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
DE	-35,6%	-18,6%	-14,6%	-12,7%	-15,6%	-34,3%	-15,5%	-11,8%	-3,6%
FR	19,9%	28,5%	33,3%	33,5%	32,6%	21,8%	34,4%	58,0%	34,7%
NL	9,4%	33,3%	36,0%	28,8%	18,0%	34,5%	31,1%	-5,6%	6,2%

Bron: CREG.

Opmerking 1: De totale factuur omvat de energiecomponent, de distributie- en transportkosten, diverse taksen en toeslagen, en de btw.

Opmerking 2: Een negatief percentage betekent dat de prijzen in België lager zijn dan in het betreffende land.

Deze verschillen in de elektriciteitskosten tussen België en de buurlanden worden grotendeels verklaard door de netwerkkosten en vooral door de omvang van de verschillende heffingen in België.^{16 17} Zoals hierboven uitgelegd, heeft de Nederlandse regering besloten om vanaf januari 2020 een jaarlijkse belastingvermindering toe te kennen in de vorm van een taks vermindering aan elke residentiële elektriciteitsaansluiting (in 2023 bedroeg de toegekende reductie 497 euro, exclusief btw)¹⁸. Bovendien zijn de netwerktarieven ook lager dan in ons land. De Franse factuur is ook lager, onder meer door een gereguleerde toegang tot “historische” nucleaire elektriciteit (ARENH-mechanisme)¹⁹ en het behoud van gereguleerde tarieven voor huishoudens (hoofdzakelijk gebaseerd op de kosten van het “historische” nucleaire park). In Duitsland daarentegen zijn de hoge prijzen vooral te wijten aan de hoge taksen en toeslagen, die nauw samenhangen met de financiering van subsidies voor investeringen in hernieuwbare energie. Er moet ook worden opgemerkt dat de netwerkkosten stijgen door investeringen in de ontwikkeling van dit netwerk om de productie in hernieuwbare energie, voornamelijk windenergie, van het noorden van het land naar het zuiden te kunnen transporteren.

II.3 Conclusie

In 2023 zijn de gas- en elektriciteitsprijzen op de groothandelsmarkten sterk gedaald door een combinatie van verschillende factoren. Het effect op de energiefactuur van huishoudens was echter niet even groot in België en in de buurlanden. In België en Nederland werden de prijsdalingen op de groothandelsmarkten snel doorgerekend in de consumptieprijzen. Deze sterke impact van de groothandelsprijzen op de consumptieprijzen in ons land wordt voornamelijk verklaard door het hogere aandeel van variabele prijscontracten in België. Deze contracten worden ook vaak geïndexeerd (maandelijks of driemaandelijks). Bovendien is het aandeel van de energiecomponent in de totale gasfactuur (dit wil zeggen het meest volatiele deel) hoger in België dan in Frankrijk en Duitsland. Specifiek voor gas is dat het niveau van de taksen lager is. De consumptieprijzen in België reageren daarom sterker op veranderingen in de energieprijzen, zowel naar boven als naar beneden.

De mate van liberalisering van de markt beïnvloedt ook de evolutie van de prijzen. In België zijn de gas- en elektriciteitsprijzen weinig gereguleerd (met uitzondering van de sociale tarieven) wat ook het geval is in Nederland. Daarentegen is de energiemarkt veel meer gereguleerd in Frankrijk en in Duitsland.

De buurlanden hebben ook stappen ondernomen om de energiefactuur van hun huishoudens te verlagen, wat invloed heeft gehad op hun inflatiecijfers.

¹⁶ Ter herinnering: in België bestaat er een hele reeks van taksen, zowel op nationaal als op regionaal niveau. De belangrijkste zijn de heffing voor groene energie en warmtekrachtkoppeling, en de openbare dienstverplichtingen, waarvan het niveau verschilt van gewest tot gewest. Het betreft, bijvoorbeeld, het beheer van groene stroomcertificaten, de verschillende mechanismen voor rationeel energiegebruik, de installatie en het beheer van budgetmeters, ...

¹⁷ Zie: CREG (20 mei 2020), *A European comparison of electricity and natural gas prices for residential, small professional and large industrial consumers*.

¹⁸ <https://www.engie.nl/klantenservice/overheidsheffingen/vermindering-energiebelasting>.

¹⁹ Dit ARENH-mechanisme is opgezet voor de periode van 2011 tot 2025 en staat alternatieve elektriciteitsleveranciers toe om bij de “historische” operator EDF een deel van hun nucleaire productie te kopen tegen een gereguleerd tarief.

Naast een vergelijking van de prijsveranderingen over een periode van één jaar, werd ook het niveau van de gas- en elektriciteitsprijzen in België en de buurlanden geanalyseerd. Hieruit blijkt dat de totale gasfactuur in 2023 lager uitviel in België dan in onze buurlanden. Wat de totale elektriciteitsfactuur betreft, deze lag nog hoger in Duitsland, maar ze was lager in Frankrijk en Nederland dan in ons land.